

SUITSUANDUR LAURI

Janar Saaron

Pererahvas veidi päevinäinud kuid hubases Mustamäe korteris oli elevil, eriti just Mann, sest isa Kaarel seisis kikivarvul, jalas villased sokid, keset elutuba kolmejalgse tabureti peal ning kinnitas tõsisel ilmel, keel suust ripakil, midagi lakke. Ema Veroonika hoidis hoolitsevate kätega taburetist kinni ning hüüdis oma abikaasale: "Vaata, et sa jumala eest ei kuku!" Pisike Mann, kes oli just nädal aega tagasi kuueseks saanud, uudistas askeldavat isa suure huviga. Isegi Manni vennaraas Robert jättis mudelautodega tagaajamise vaiba peal pooleli ning kissitas lae poole silmi.

"Nonii, see masin siit laest nüüd küll alla ei kuku," hüüdis pereisa, uhkelt käsi kokku lüües.

"Mis masina sa sinna lakke riputasid," küsis Mann huviga, sasides samalajal hoolikalt oma punast patsi.

"See, mu kallis tütreke, on suitsuandur," vastas isa ning patsutas meelalt Manni peanuppu.

"Aga mida see suitsuandur teeb?" päris lokiis juustega Manni vennaraas Robert.

"Suitsuandur on üks väga tark masin. Kui meil korteris läheb midagi kärssama või jumal hoidku meid selle eest, süttib tulekahju, haistab suitsuandur tossu ning hakkab koledal häälel lärmama." Isa ronis taas taburetile, vajutas suitsuanduri peal olevat punast nuppu ning pisike valge masin hakkas koheselt põrgulärmi tegema. "Piiu-piiiiiuuu-piiiiiip" undas suitsuandur niivõrd valjult, et Mann ja Robert surusid ehmunult käekesed kõrvadele. Isa ainult muigas selle peale ning ronis taas taburetilt maha, et tööriistad kööki viia.

"Mis me talle nimeks paneme?" ei andnud uus masin Robertile rahu.

"Kes see siis suitsuandurile nime paneb, tal ei ole ei nina, ega silmi, ega juukseid, ega jalgu, ta ei räägi ning liiguta ennast. Ta on lihtsalt üks plastikust tehtud vidin," seletas ema Veroonika, näol malbe naeratus.

"Minu arust peaks tal nimi küll olemas olema, ta ju valvab meid tulekahju eest," ei olnud Robert emaga nõus.

"Jah, kutsume teda Lauriks! Suitsuandur Lauriks," hüüdis Mann rõõmsalt seepeale.

"Olgu siis nii," naeris pereema: "Aga nüüd, lapsed, on aeg voodisse minna, kell on juba päris hiline."

"Head ööd Lauri," hüüdsid Mann ja Robert üheskoos ning jooksid sokkisjalu magamistoa poole. Ema, kes läks kööki nõusid pesema, kustutas elutoas tule, jättes Lauri üksinda pimedasse tuppa.

"Ah et Lauri jah," mõtles suitsuandur endamisi: "Nii kaunis nimi, Lauri mulle meeldib! Suures Hiina tehases, kus mind erinevatest juppidest kokku tinutati, pandi mulle nimeks XY2876 – kole nimi, Lauri on ikka palju parem, kõlab nii kaunilt ja luuleliselt."

Suitsuandur Laurile jätsid tema uued peremehed hea mulje, teda koheldi nii hästi, justkui pereliiget, kuigi tehase meistrimehed ei olnud talle teinud ei käsi, jalgu, silmi ega suud, mille kaudu oma uute sõpradega juttu vesta. Küll aga oli suitsuandur Laurile tehase poolt paigaldatud imeliselt hea haistmismeel, mis ööpäevaringselt ohtlikku suitsu lõhna suutis haista. Lisaks heale lõhna tundmisele oskas Lauri teha hädaohu korral ka põrgu lärmi, sellist, mis hetkega kogu perekonna sügavast unest ülesse ärataks. Teda oli tehases õpetatud olema eriti hoolas ja tähelepanelik. Ja seda plaanis suitsuandur Lauri ka olla.

Pärast pimedat ja jahedat ööd, esimest mis suitsuandur Lauri oma uues kodus veetis, tuli taas hommik. Varajane päike hiilis vaevaliselt läbi härmatisest uduste akende tuppa. Sassis juuste ja uniste silmadega ema Veroonika komberdas hommikumantlis kööki, et perele maitsvaid pannkooke küpsetada. Kätte oli jõudnud aasta viimane päev ja Veroonika tahtis selle puhul väikese üllatusena Mannile ja Robertile pannkoogid voodisse viia. Hoolikalt tõmbas ta gaasipiidi ees tikku ning sellest lõõmas välja tilluke sinakas leek, mille peale pereema asetask suure musta panni. Seejärel lendas pannile tõrts õli ning kulbitäis pannkoogi tainast. Pannkook hakkas kuumas õlis meeldivalt särisebma. Unisel Veroonikal, kes külmkapist maasikamoosi otsis, läks pannil küpsev pannkook hetkeks täitsa meelest. Peadpidi külmkapis moosipurke uudistades tundis ta äkitselt kõrbe lõhna. "Oi jessas," hüüdis pereema ning tormas mustaks kõrbenud pannkooki päästma. Kõrbeva pannkoogi lõhn jõudis samal hetkel ka elutoa laes oleva suitsuandur Lauri ninna. "Lõpuks ometi saan ma perele näidata, kui tubli suitsuandur ma olen," mõtles elevil Lauri ning hakkas täiest kõrist undama: "Piiiiiip-piiip-piiiiiip."

Hirmunult, üks suss jalas, tormas magamistoast välja pereisa Kaarel. "No mis sõda see nüüd lahti on," hüüdis ta unesegaduses. Ka Mann ja Robert kiiksid uniste peanupukestega toast välja ning püüdsid mõista, mis on selle hirmsa lärmi põhjuseks.

"Oh andke mulle andeks kallikesed," vabandas ema Veroonika: "Tahtsin teile üllatusena pannkooke teha, aga kõrvetasin esimese koogikese põhja. Suitsuandur hakkas aga kohe lärmama ning rikkus toreda üllatuse ära."

Pahuralt pead vangutades tõi isa Kaarel koridorist tabureti, ronis selle peale ning lülitas kerge nupuvajutusega laes lärmava Lauri undamise välja. "Sai vist liiga tundlik masin ostetud. Pannkookide küpsetamine nüüd küll midagi undama ei tohiks panna," torises Kaarel.

"Ah ära muretse, eks ma olen järgmine kord lihstalt hoolikam," ütles ema Veroonika leplikult.

"No heakene küll siis," vastas sellepeale isa Kaarel ning ronis taburetilt maha.

Suitsuandur Lauri oli õnnetu, sest pereisale ei olnud tema undamine üldsegi meelt mööda. Lauri ei mõistnud, miks tema peale pahane oldi, teheses ju õpetati teda olema alati virk ja kraps, hoolas ja tähelepanelik.

Pärast seda, kui perekond oli üheskoos aasta viimase päeva puhul pannkookidest kõhu täis söönud, läksid lapsed oma tuppa mänguasjadega mängima. Ema võttis kapist välja tolmuharja ning hakkas tubasid koristama. Isa Kaarel otsustas viimaks katkise televiisori puldi korda teha. Ta tõi keldrist tinutaja, istus elutuppa diivani peale ning avas kruvikeerajaga televiisori puldi. Prillid ninal hakkas ta kuuma, auravat tina katkise puldi sisemusse kinnitama, kui äkitselt ta võpatas, sest lakke kinnitatud suitsuandur Lauri tundis ninas taas ohu lõhna, kärssava tina haisu. "Piiip-piiiiiip-piiiiiip" ulgus Lauri täiest kõrist. Vihane isa Kaarel kargas diivanilt kiiresti püsti, tõi koridorist tabureti ning lülitas Lauri undamise taaskord välja. "Täitsa lõpp, see masin ajab mind hulluks," mõtles Kaarel. Isegi naabrimees oli kuulnud Lauri valju alarmi ning seisis nüüd murelikult meile juba tuttava perekonna ukse lävel. Veroonika palus naabrimehelt valju müra pärast vabandust ning andis talle lepituseks ühe ploomikompoti.

"Varsti oleme me kõikide naabritega tülis, kui see undamine ära ei lõppe," torises isa Kaarel.

"Pole see olukord nii hull midagi, ära hakka tänase pidupäeva puhul ennast närvi ajama," rahustas ema Veroonika oma meest.

"Heakene küll, aga kui see sunnik veel ühe korra täna tühja-tähja pärast undama hakkab, siis võtan ma ta sealt laest maha ja toon poest uue asemele," ähvardas pereisa.

Suitsuandur Lauri muutus veel õnnetumaks, sest ta ei mõistnud, miks kõik ta peale nii pahased on. Tema töö ongi ju kõigile valjult endast teada anda, kui tema tundlikku ninna tungib ohtlikku suitsu lõhna. Suitsu lõhna peale mitte undamine oli Lauri puhul sama võimatu nagu inimestel silmad lahti aevastamine.

Tähtis pidupäev liikus tund-tunni haaval edasi, ning peatselt oli käes aasta viimased minutid. Õhus oli tunda elevust, õues paukusid juba esimesed kannatamatute inimeste poolt süüdatud raketid. Mann, Robert, ema Veroonika ja pereisa Kaarel istusid kõik elutoas lauataga ning sõid erinevaid maitsvaid hõrgutisi. Kõik see pere jälgis suure huviga kella. Mõni hetk hiljem kargaski isa Kaarel püsti ning hakkas valjult lugema aasta viimast kümnet sekundit: "Kümme, üheksa,

kaheksa..." hõikas ta rõõmsalt. Nüüd tõusid püsti ka kaunist kleiti kandev ema Veroonika ning perelapsed Mann ja Robert. Üheskoos jätkasid nad numbrite lugemist: "Seitse, kuus, viis, neli, kolm, kaks, üks...Head uut aastat!!!" hüüdis kogu pere valjult. Õues lõi tume taevas äkitselt ilutulestikust heledaks, kuulda oli rakettide paukumist ning inimeste juubeldamist.

"Noh lapsed, riputage need kuuse külge," ütles isa Kaarel ning andis Mannile ja Robertile pihku pikad säraküünlad. Kui lapsed olid säraküünlad kuuse külge riputanud, võttis ema Veroonika kätte välgumihkli ning süütas need. Säraküünaldest hakkas välja lendama tuhandeid pisikesi sädemeid, koos sädemetega väljus küünaldest ka väike kogus tossu. Tossu lõhn tungis taaskord pidu vaikselt jälginud suitsuandur Lauri ninna ning tahes-tahtmata pidi ta jällegi undama hakkama. "Piiip-piiiii-piiiiiip," pinises ta põrgulikult.

"No nüüd mulle aitab," käratas isa Kaarel selle peale. Maruvihane mees võttis köögist kruvikeeraja, ronis taburetile ning kruvis suitsuanduri laest lahti. Tusaselt kiskus ta suitsuandur Lauri seest välja patarei ning viskas masina koridorikapi sahtlisse. "Proovi sa sunnik nüüd undama hakata," pahandas isa Kaarel seepeale võidukalt ning lisas: "Homme toon poest uue suitsuanduri."

Õnnetu Lauri jäeti vedelema pimedasse sahtlisse, kus koos temaga vedelesid veel muudki mitte vajalikud ja katkised vidinad, mida perel enam vaja ei läinud. Suitsuandur Lauriga jagasid sarnast õnnetut saatust ka üks katkine pikendusjuhe, mõned roostes kruvid ning käepidemeta pudeliavaja. Oleks suitsuandur Laurile tehtud silmad, siis oleks see õnnetu vidin seal pimedas sahtlis pisaraid valanud. Kõige kurvemaks tegi suitsuandur Laurit see, et isa Kaarel võttis tema küljest ära patarei, ilma patareita ei tohtinud ta häält teha, nii oli teda tehases õpetatud. Kui nüüd lahvataks korteris tulekahju ei saaks Lauri enam midagi teha, et oma kalleid pereliikmeid suurest ohust teavitada.

Isa Kaarel pidaski oma sõna ning uue aasta esimesel päeval toodigi koju uus suitsuandur. See ei olnud küll nii ilus kui Lauri, aga seeest oli tükk maad odavam. Isa kinnitas uue masina täpselt samasse kohta lakke, kus päev varem veel Lauri vapralt undas. Mann ja Robert oli taaskord tegusat isa jälgimas ning kandsid hoolt selle eest, et ka uus suitsuandur omale nime saaks. "Paneme talle nimeks Karla," ütles Mann ning ka Robert oli selle ettepanekuga nõus.

Aasta esimene päev möödus kõigile teiselt, ema Veroonika pesi pesu ning vahetas voodilinu, isa Kaarel nokitses ikka televiisori puldi kallal, Robert otsis taga oma kaduma läinud legomeest ning Mann tegi kõigile oma nukukestele uued soengud.

Päev läks nagu lennates ning peatselt oli käes magamaminekuaeg. Siis kui terve pere oli ennast mõnusalt mugavate voodilinate vahele kerra tõmmanud, tundis suitsuandur Lauri oma sahtlist

ohtlikku kärsa haisu. Tuli välja, et isa Kaarel oli unustanud tinutaja pistikusse ning selle tulikuum ots põletas diivanisse auku.

"Jumal tänatud, et pereisa uue suitsuanduri ostis, küll Karla kohe-kohe undama hakkab, see tossuhais peaks kindlasti ka tema ninani juba jõudnud olema," mõtles Lauri.

Kuid uus suitsuandur Karla ei märganud hõõguvat tinutajat ega aina rohkem tossu välja ajavat diivanit. Odavatest materjalidest kokku pandud Karlal ei olnud pooltki nii hea nina kui Lauril, pealegi kippus Karla alatihti magama jääma. Nüüdki kord nägi Karla magusat suitsuanduri und ning norskas vaikselt, tähelepanemata ohtlikku olukorda, mis tema ees iga hetkega hullemaks läks.

"Mis ma nüüd teen?" mõtles Lauri paaniliselt. "Varsti on see diivan leekides ning siis on seda tulekahjut juba pea võimatu ära kustutada. Karla vana volask põõnab ning kui ma midagi ette ei võtta, siis saab ka tema ise varsti tule roaks." Kuid Laurile oli tehases selgeks tehtud, et ilma patareita ei tohi ta häält teha ja tegelikult polnud tal undamiseks ilma patareita piisavalt jõudu. Kuid midagi pidi ju Lauri ometi tegema, muidu võib kogu temale kalliks saanud perekond hukkuda. Lauri otsustas tehase poolt antud vaikumiskeeldu eirata ning üritas ilma patareita siiski undama hakata. "Piup," tuli tema seest välja vaikselt. Loomulikult polnud see piisav, et sügavas unes olevat perekonda ülesse ajada. Lauri, kes soovis hirmsasti perekonda päästa, võttis kokku kogu oma viimase jõu ning hakkas undama niivõrd valjult, et teda ümbritsev plastik lausa ragises. "Piiip-piiiiiip-piiiiiip," undas meie kangelane veel valjemini kui kunagi varem.

Tema hädahüüded jõudsid viimaks ka isa Kaareli kõrvu, tundes ninas kärsahaisu, kargas pereisa kiiresti püsti ning tormas paksult tossu täis elutuppa. "Tohho hullu," hüüdis Kaarel ehmunult, ta noppis kiire liigutusega hõõguva tinutaja diivani pealt ning viis selle tulikuuma pahareti tulisjalu vannituppa. Hetk hiljem naases ta vannitoast juba ämbritäie külma veega, mille sisu ta tossava diivani peale valas. Ämbritäis külma vett oli piisav, et ohtlik suitsev diivan maha jahutada ja tuleohtlik olukord kontrolli alla saada.

"Jumal tänatud, et uus suitsuandur meid ikka ülesse ajas, ma ei taha mõeldagi, mis ilma temata saanud oleks" ohkas hirmust värisev pereema Veroonika. "Ole hea, Kaarel, lülita ta nüüd välja, varsti on naabrid jälle uksetaga kui see undamine ära ei lõppe," lisas ta.

Isa tõi koridorist juba tuttava tabureti ning vajutas Karla küljes olevat alarmi välja lülitavat nuppu, kuid vali pinisemine ei lõppenud. Ta vajutas veel mitu korda, ennem kui mõistis, et undamine ei tulnud mitte Karla seest vaid hoopis koridorikapi sahtlist. "See ei saa olla võimalik," pobises ta endamisi, kui oli avanud selle sahtli ning nägi enda ees valjusti undavat Laurit. Ta lülitas vakra suitsuanduri undamise välja ning vaatas seejärel kaame näoga oma naise poole: "Aga...aga tal pole isegi patareid sees, kuidas ta seda põrgulärmi teha sai?"

"Uskumatu," vastas pereema sellepeale ning lisis: "Kui poleks olnud Laurit, oleksime kõik tuleroaks saanud, see masin, see suitsuandur Lauri on ju lausa kangelane!"

"Elagu suitsuandur Lauri," hõiksid üheskoos nii Mann, Robert, isa Kaarel kui ka ema Veroonika. "Me ei pista sind enam kunagi pimedasse sahtlisse," ütles Mann ning isa Kaarel noogutas selle peale. Pereisa võttis laest Karla alla ning viskas ta sinna samusesse pimedasse sahtlisse, kust Lauri mõni hetk tagasi oma perekonna päästis. Selles pimedas ja kõhedas sahtlis sai Karla nüüd igavesti laiselda ning uneleda. Vapper suitsuandur Lauri kinnitati aga aplausi saatel tagasi lakke. Temast sai perekonna auliige, keda hommikuti tervitati ja kellele enne magamaminekut head ööd sooviti. Ema Veroonika pühkis iga päev Lauri pealt tolmu ning isa Kaarel käis tihti ta patareisid kontrollimas. Lauri uskumatut saavutust ilma patareideta pörgulärmi teha ei uskunud peale meile tuttava perekonna keegi, kuid ei Manni, Robertit, ema Veroonikat ega isa Kaarelit see ei morjendanud – nemad teadsid, et senikaua, kuni Lauri oma terava ninaga laes valvet peab, ei ole tulekahju põletaval haardel nende juurde asja!